

MEVLEVİLERİN MERKEZİ HÜKÜMETLERE ETKİLERİ VE BOZKIR ZEYNELABİDİN İSYANI HAKKINDA POSTNİŞİN ABDÜLHALİM ÇELEBİ'NİN MERKEZİ HÜKÜMETE GÖNDERDİĞİ BİR MEKTUP

Ahmet ATALAY*

1-GİRİŞ

Gayemiz; Mevlevîlerin Türk siyasi tarihinde etkilerine kısaca değinmek, bu hususta Bozkır Zeynelabidin isyanlarıyla ilgili saraya yazılan bir mektubun içeriğini ortaya koymak, “Mezar Evlerin” oluşturulduğu günümüzde; dine, memlekete ve insana yönelik yapılmış olan hizmetlerin nasıl gerçekleştirildiğinden özetle bahsetmek, gelecekte yapılacak bu tür çalışmalara kısmi de olsa katkıda bulunmaktır.

Mevlânâ ve Çelebîler'in İslâmî kimliklerinin ve hizmetlerinin yanı sıra, siyasi tarihimizdeki yerleri de küçümsenemeyecek derecede etkilidir. Mevlevîler devlet-toplum münâsebetleri açısından, diğer sūfî hareketlere oranla genelde uyum içinde¹ bir görünüm arz etmektedirler.

a)Konya Selçuklu Sultanları ve Mevlânâ

Tüm Konya halkı ile Selçuklu sultanından destek ve ilgi gören Hz.Mevlânâ, Konya'yı yurt edindikten sonra siyasi mânâda

* Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Okutmanı, Başbakanlık, Atatürk Kültür,Dil ve Tarih Yüksek Kurumu,Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Haberleşme Üyesi.

¹ Dr. Muhittin Tuş,Konya Çelebilerinin Şehir Hayatındaki Sosyal Rolü Üzerine Bir Deneme; Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü ,Türkiyat Araştırmaları Dergisi,Yıl:2; Sayı:2; Konya1996; S. 298.

ağırlığını ülke yönetiminde hissettirdi. Onun; dergâhına kapanmış bir sūfî olmadığı, çağdaşları ile olan temasında dünya işleriyle ilgilenen üstün karakteri ile öğütler veren, yardım eden bir kişiliğe sahip olduğu bilinmektedir².

Konya'ya geldiğinden itibaren Selçuklu sultanlarının itibar ettiği Mevlânâ; Sultan Rükneddin Kılıçarslan'ın kendisinin yanında “ Şeyh Baba ” ya da intisap etmesine gücenip bu konuda; “O kendisine başka baba bulduysa bizde kendimize başka evlât buluruz” diyerek Sultan Rükneddin Kılıçarslan'ın saltanatının Türk halkı ve kendi nezdinde itibar kaybedeceğini hissettirdi. Çünkü; “İslâm Padişahlarının dengi ulu bilginlerdir, Padişah halka, bilginler de padişahlara hükmederler”³.

Rükneddin Kılıçarslan'ın “Kalenderiye”ye bağlanmasının ardından oluşan siyasî atmosferde, Kayılar'dan Ertuğrul Gazi, küçük oğlu Osman (Gazi) ile birlikte Mevlânâ'yı ziyaretinde; “Hoş şimdi hükümdar kendisine bir baba bulduysa biz de kendimize bir oğul bulduk... der. Osman Gazi'nin elinden tutup: Mademki bunun oğulları ve torunları benim neslime inanırlar ve bağlanırlar devletleri daim olsun...diyerek onu, ulu ve devamlı olacak bir devletle müjdeledi. Hayır dua da bulundu”⁴.

Ülke genelinde Beylikler döneminde de siyasi ağırlıklarını hissettiren Mevlevîler, hepsi üzerinde etkin ve yönlendiricidirler. Mentешеoğlu Mesud ve oğlu Şecâaddin Orhan, İnançoğlu Denizli Emiri Şecaaddin İnanç ve kardeşi Doğan Paşa, Germiyanoglu Yakup

² Prof. Dr. İsmet Kayaoglu ; Mevlânâ'nın Moğol Yöneticilerle Münasebetleri ; 2.Milli Mevlânâ Kongresi (Tebliğler) ; 3-5 Mayıs 1986 , Selçuk Üniversitesi Yayını ; Konya 1987; S.164.

³ Ahmet Eflâki; Ariflerin Menkıbeleri, M.E.B. Yayını; İstanbul 1995; Cilt1; S.165

⁴ Müneccim Başı Ahmet Dede;Müneccim Başı Tarihi;Tercüman 1001 Temel Eser;Arapça aslından çeviren;İsmail Ünsal;İstanbul;Cilt 1;S.46-47.

Bey, Aydınoğlu Muhammed Bey, Beyşehirli Eşrefoğlu Muhammed Bey, Afyon' daki Sahip-Ata oğulları, Karamanoğulları ve Osmanoğulları etki alanlarındaki beyliklerdir⁵

b)Mevlevîlerin Osmanoğulları ile Olan Akrabalıkları

Selçuklu saltanatının yıkılmasından sonra Konya'da on sekiz gün padişahlık yapan Mevlânâ⁶; "Padişah değilim ki tahttan ineyim de tabuta bineyim, benim fermanımın yazısı ebedîliktir."dedi. Şeyhlik, pirlük davası gütmeydi. İnsanlık, sevgi, birlik, reform adamlığı ve töresi oluşturdu⁷. Beylikler döneminde siyasî tercihini ise; Osman Gazi'yi "manevî evlât" edinerek Kayılardan yana kullandı⁸. Padişahlığını Osman'a (Gazi) verdi. Osman Gazi'ye Mevlânâ'nın oğlu Sultan Veled kılıç kuşattı⁹.

Çelebîlerin "Padişahlara kılıç kuşatma" olayının gelenekselleşmesi, Mevlevî tarikatı ile Osmanlı Devleti ve padişahı arasındaki ilişkilerin niteliğini ve Mevlevî tarikatının siyasî hegemonyasını ifade etmeye yeterse de; Osmanoğullarının kuruluşundan yıkılışına kadar her padişah zamanında siyasî etkinliklerinin sürmesinde aralarında gerçekleşen akrabalık bağının

⁵ Abdülbaki Gölpınarlı; Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik;İnkılap ve Aka Kitapevleri; İstanbul 1983;S.74.

⁶ Gölpınarlı ; a.g.e.;s.274.

⁷ a.g.e; S.21.

⁸ Ahmet Atalay; Milli Mücadelede Konya Kuvâ-yı Milliyecileri; Damla Matbaası; Konya 1997; Cilt1;S.157 (Mevlânâ Müze Arşivi,Dosya No 119 da bulunan üç adet Mevlevî soy kütüğü seceresinde, Yıldırım Bayezid'in oğlu Sultan Mehmet Çelebi'den çıkılan ok ucuna "Hz.Mevlânâ'nın; Mevlânâ ile Hanedan-ı Osmaniye'de zuhura gelen muvalatın dindarane ve münasabâtı ayınayı evvelen bin nefsi Hz Pir Efendimizin Hz.Sultan Osmanı henüz bir şehzade-i muazzam iken pederleri Ertuğrul Gazi ile her yar Konya'ya geldikçe mazharı davatı ve tebşiratı gaybiyeleri olmuş ve kendilerine Veled-i Manevi İttihaz buyurup arekiye iksa eylemişlerdir" notu vardır.)

⁹ Gölpınarlı; a.g.e; S. 274.

rolü büyüktür¹⁰. Bununla birlikte her dönem maddî-manevi devletin yanında olmaları, merkezî hükümetlere verdikleri destek ile bölücülükten ziyade birleştirici, yıkıcılıktan ziyade yapıcı bir politika izlemeleri geniş bir sahaya yayılmalarına neden oldu. Ayrıca; “Osmanlı Devleti nazarında itibarlı bir yerlerinin bulunması sebebiyle, çeşitli kişi ve devlet adamları tarafından vakıflar yapıldı. Dolayısıyla dergâh önemli bir gelir kaynağının merkezi oldu”¹¹.

c)Mevlevîlerin Bazı Osmanlı Padişahlarıyla İlişkileri

Konya halkının günlük hayatından kendilerini soyutlamayan Mevlevîler, toplumdaki bu yer ve rollerini sosyal, siyasî alanda merkezî hükümete taşıdılar. Bu sebeple şehirde ceryan eden büyük küçük hemen hemen her olayda etkilerini görmek mümkündür. Hâtta bazı siyasî, devlet idaresini ilgilendiren olaylarda, merkezî yönetim ya bizzat çelebîlerden görüş, bilgi istedi ya da çelebî kendi görüşünü merkeze bildirdi. Olaylar sonrasında ise; merkezi yönetim çelebiyi neticeden genelde haberdar etti¹².

Dinî kimliğinin yanı sıra orijinal bir fikir adamı da olan Sultan Veled kendisine “Mevlânâ’ya türbe yapmak” için müracaat eden Alemaddin Kayser’e bu imkânı sağlayarak Konya’yı Mevlevîliğin merkezi yaptı. Osman Gazi’ye kılıç kuşatarak da;

¹⁰ Osmanoğulları ile Mevleviler arasındaki akrabalığı Necati Elgin; Konya Halkevi Dergisi’nin 88. sayısındaki; “Tarih Bakımından Çelebi ve Çelebilik” isimli araştırmasında şöyle izah eder: “Şunu da açıklamaya çalışalım ki, Osmanlı padişahlarından I. Mehmet “Çelebi” lakabı Mevlânâ ailesinden intikar etmiş ve Konya’dan bir evlenme dolayısıyla verilmiştir. Mevlânâ’nın oğlu Sultan Veled Mehmet Bahaddin’in kızı (Muhtara Sultan Abide Hatun) Avşarlar’dan Germiyanoglu Süleyman Şah ile evlenmiş; Devlet Hatun adında bir kızı olmuştur. Devlet Hatun; Yıldırım Beyazid’le (Osmanlı Padişahlarının dördüncüsü) evlenerek Çelebi Mehmet’i dünyaya getirmiştir.

¹¹ Tuş;a.g.d; S. 298.

¹² a.g.d;S.298.

iktidara dayandı. Sayısız zengin vakıfların yanı sıra tarikatın yayılması ve merkezî yönetimi desteklemek için yetiştirdiği halifeleri etrafa yolladı.

Yıldırım Beyazid'in eşi Devlet Hatun'un Mevlevî torunu olması; Sülâle-i Mevlânâ'yı her bakımdan imtiyazlı bir mevkinin sahibi yaptı¹³.

Kayılardan Bayezid, Mevlevîlerden Devlet Hatun'un oğlu saltanatta ilk kez "çelebî" ismini, soyisim olarak kullandı. İsmi kullanılmamasını istemeyen üst düzey bürokratlarına Osmanlı Devleti'nin ikinci kurucusu sayılan Sultan Çelebî Mehmed'in cevabı; ana soyumdan gelen bu ismi, "şerefle taşıyım" şeklinde oldu¹⁴.

Osmanlının büyümesine paralel manevî saltanat nüfuzunu maddeten de güçlü hale getiren Mevlevî asitanesi hem maddî hem manevî bakımdan devamlı kurumsallaşarak devlet ile iç içe oldu¹⁵. Hattâ Saltanatla Mevlevîler arasında öyle benzerlikler de oldu ki; Osmanoğullarında, padişahın ölümünden sonra saltanata geçecek şehzade Manisa'ya Vali gönderildi. Çelebîlerde de makamdaki çelebiden sonra makama geçecek Çelebî Manisa Mevlevîhanesi'ne şeyh tayin edildi¹⁶. Böylece şehzade ve şeyh dostluğunun temeli sağlam atıldı.

Akrabalığın yanısıra, merkezî hükümete bağlılık, Fatih Sultan Mehmed' in ilim ve din adamlarına verdiği önem de göz önüne alınırsa çelebîlerin mevkilerinin boyutunu anlamak mümkündür.

¹³ Dr. Christoph K. Neumann, 19 uncu Yüzyıla Girerken Konya Mevlevî Asitanesi ile Devlet arasındaki İlişkiler, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi; Yıl: 2; Sayı:2; Konya 1996, S.178.

¹⁴ Mehmet Çelebi, İsa Çelebi, Mustafa Çelebi, Süleyman Çelebi; Gerçekten de; bunların dışında Osmanoğulları'nın hiç birisinde "Çelebi" ismine rastlanmaz.

¹⁵ Numann; a.g.d; S.178

¹⁶ Gölpınarlı; a.g.e.; S. 278

Zaten bu etki sınırsızlığından Fatih daha küçük yaşta “sema dersi” aldı. Hattâ oğlu 2.Bayezid-i Veli’nin doğum haberini veren, Celâlettin Çelebî’ ye ihsanlarda bulundu.

Bayezid-i Veli ise Mevlânâ ve Mevlevîlere büyük saygı gösterdi. Türbedeki sandukaları yeniledi. Üstlerini örtmek için kumaşlar gönderip, türbenin nakışlarını tamir ettirdi¹⁷.

Yavuz Sultan Selim; Dergâha hayli vakıf yaparak maddeten daha da güçlendirip türbeye su getirtti. Şadırvan ve havuzunu yaptırdı¹⁸.

Kanuni Sultan Süleyman da semâhane ve mescidi inşa ettirerek, Mevlânâ ve oğlu için birer mermer sanduka yaptırdı., Mevlânâ’nın sandukasını, babası Sultan-ül Ulema’nın üstüne naklettirdi¹⁹.

2. Selim, 3. Murad ve 3. Mehmed zamanında postnişinlikte bulunan Ferruh Çelebî; 3.Murad’a, Mevlevîhaneyi genişletip derviş hücreleri yaptırdı²⁰.

1.Ahmed zamanının postnişini Bostan Çelebî; İstanbul’a gidip evkaf işleriyle uğraştı. Muvaffak olup 1. Ahmed’ i kendine mürit yaparak döndü. 1.Ahmed gördüğü rüya üzerine Bostan Çelebî’ye riayette bulunarak;

Mesnevisin işidüp Hazret-i Mevlânâ’nın
Gûşvar oldu kulağımda kelâmı ânın

¹⁷ a.g.e; S. 153.

¹⁸ a.g.e; S. 154.

¹⁹ a.g.e; S. 154.

²⁰ a.g.e; S. 155.

matları ile başlayan gazelini yazdı²¹. Bu devirde Mevlevîlik Hindistandan , Orta Avrupa'ya; Kırım'dan, Afrika'ya ve Ortadoğu'ya geniş bir sahaya yayıldı.

İhtiyatlı olmak kaydıyla söylenebilir ki dönemlerinin siyasî partileri olan ve prensip olarak Mevlevîler gibi sünnî anlayıştan çok uzak olmayan diğer tarikatlar ile merkezî hükümetler arasında zaman zaman ciddî sorunlar meydana geldi²². Çünkü Mevlevîhanelerin ve Mevlevîlerin sayılarının çokluğu, merkezî hükümete olan etkilerini; “Osmanlıların Mevlevîlerden manevî fayda beklerken onlara kendi meşruiyetini tasdik etmek için ihtiyaç duydukları”²³ fikrini anlayamadılar.

Bağdat seferine çıkan padişah 4. Murad; Konya'ya gelip Meram Bağları'ndaki Ebubekir Çelebî' yi ziyaretinde; “Samur kürkleri, altınlar hediye etti. Mevlânâ dergâhının masraflarına karşılamak üzere, civardaki Hristiyanların vergilerini bağladı”²⁴.

Osmanlı Devleti'nde; iç isyanların çok olduğu dönemin postnişini Hüseyin Çelebî'dir. Merkezî Hükümete, kargaşa ortamında da desteğini sürdüren Çelebî Efendi; “İsyancı Abaza Hasan Paşa'yı kendisiyle konuşmak bahanesiyle Konya'ya davet etti. Konya'ya gelen Abaza kolluk güçlerince öldürüldü. Bu arada; padişah İbrahim'in deliliği geçsin diye arakiyye tekbir etmek üzere İstanbul'a çağrılan Hüseyin Çelebî; huzura girince padişah, arakiyyenin Şehzade Mehmed'e (4.Mehmed) tekbir edilmesini emredince Çelebî bunu, padişahlığın Mehmed'e geçtiğine yordu²⁵ ve 4.Mehmed padişah oldu.

²¹ a.g.e; S. 156-157.

²² Numann; a.g.d; S. 167.

²³ a.g.d; S. 178.

²⁴ Gölpınarlı; a.g.e; S. 163.

²⁵ a.g.e;S.165.

Padişahların Mevlevî tarikatına bağlılığı, devlet bürokratlarını da mevlevîhanelere çekti. Ve Mevlevîlik; “17. Yüzyıldan itibaren âdeta bir devlet müessesesi”²⁶ hâline geldi. Çünkü; padişah 2. Süleyman: “Postnişin Karabostan Çelebî’ ye; savaşa iştirak etmesini emretti . Maiyetindekilerle Edirne’de orduya katılan çelebîye sayılarının çok olduğunu gerekçe göstererek; Konya’ya dönün dua edin dedi”²⁷.

Depremden dolayı çatlayan Mevlânâ Türbesi’nin yeşil kubbesini Padişah 2. Mustafa tamir ettirdi. 3.Selim zamanının Postnişini Mehmet Çelebî ise ; Padişahın tüm teşebbüslerini köksüz ve geçici sayarak, Nizam-ı Cedit; “nizamı değil nizamsızlığa sebep olur ” diye aleyhinde oldu. Buna rağmen 3. Selim ; nüfuzundan çekindiği Çelebî’yi görevinde bırakıp, tarikata olan bağlılığını sürdürdü.²⁸.

3. Selim’ in Mevlevîlere bağlılığını başa geçen genç padişah 2.Mahmud da sürdürdü . “ Şehzadeleri Abdülmecit ve Abdülaziz’i yanına alarak; karlı, tipili bir kış gecesinde, İstanbul Yenikapı Mevlevîhanesi’nde Osman Dede’yi ziyaret edip, bu havada bizi, sizin gönlünüz çekti”²⁹ dedi.

Zamanında çok nefret ettiği Bektaşîlik tarikatına son veren 2.Mahmud’ un şehzadeleri Abdülaziz ve Abdülmecit Efendiler de Mevlevîliğe destek olan Osmanlı sultanlarıdır.

Islahat ve tanzimat teşebbüslerine destekçi olan Mevlevîler; 2.Abdülhamid’ in tahta cülusu ve Şazeli tarikatına katılmasıyla diğer vilayetler ve özellikle Konya’daki vakıflarının bir çoğunu kaybetti.

²⁶ a.g.e;S.248.

²⁷ a.g.e; S. 168.

²⁸ a.g.e; S. 173-174.

²⁹ a.g.e; S. 271.

Akan suları kesildi, bağları gazele döndü âdeta dergâh büyük deprem yaşadı. Nedeni 2.Abdülhamid'in nüfuzlarından çekinmesiydi.

Postnişin Abdülhalim Çelebî'yi görevinden de eden 2.Abdülhamid; Hürriyetin ilânıyla tahttan indirilince, Mevlevî Mehmed Reşad'ın sultan olması, Mevlevîler için kutlu bir hadise oldu. Çünkü; "Tüm dergâhlar yeniden tamir edildi"³⁰.

Mevlevî Sultan Mehmed Reşad zamanında; resmi toplantılarda çelebîler kazaskerlerle bir sayıldılar, 1912-1913 Balkan savaşlarında ise; "Mevlevîhâneler boş durmadılar. Devletle iç içe ve dayanışma halinde faaliyet gösterdiler. Aralarındaki münâsebet belli bir emir-kumanda zinciri içinde ve saygı ile sürdürüldü. Vatanın uğradığı felâket karşısında, ilk asırların anlayışına benzer bir tavırla devlete, orduya yardıma koştular. Mevlevîler de; devlet, ordu, vatan var olmadan yaşama ve varlığını sürdürme olgusunun gerçekleşmeyeceğinin bilinci bulunmaktaydı"³¹

1.Dünya savaşında teşkil ettikleri; "Mücahidin-i Mevlevîyye" alayı, Kumandan Veled Çelebî İzbudak, Kumandan vekili Binbaşı rütbesinde Yenikapı Şeyhî Abdülbaki'nin alayı Konya'dan görkemli bir törenle Kanal savaşına katılmak üzere Mısır'a gitti.

Bugün bile Mevlânâ; halkçı ve insancıl felsefesi, ileri ve dinler üstü dünya görüşüyle halen yaşar. Mevlevîler de dün olduğu gibi bugün de merkezî hükümetlere bağlılıklarını sürdürürler ve her yıl yapılan Mevlânâ törenlerinde devlet desteğini görürler.

³⁰ a.g.e; S.273

³¹ Caner Arabacı;Balkan Harpleri Sırasında Mevlevihaneler;Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü; Türkiyat Araştırmaları Dergisi; Sayı.2;Konya 1996;S.255

d)Mevlevîlerin Bozkır'a verdikleri önem ve Abdülhalim Çelebî'nin Saraya Yazdığı Mektup

Son dönem tarikat çalışmalarına bakıldığında pasifize olmuş gibi görünen Mevlevîlik imparatorluk döneminde Sadreddin Konevî'nin temsil ettiği, Ekberîye tarikatı hariç Nakşîbendilik de dahil hiçbir sûfî hareketini kendisine rakip görmedi. Her dönem ülkenin her yerinde etkin ve sevilen bir tarikat hareketi oldu. Yerlerinin doldurulamayacağı günümüz de net olarak anlaşıldı³².

Bugün olduğu gibi dün de, Nakşîler kendilerini üstün görürlerse de aralarındaki kaynaşmalardan; Mevlevîliğe intisap eden Nakşîler hemen hemen Mevlevîleşmişler. Mevlevî olan birçok Nakşîye mukabil Nakşî olan bir tek Mevlevî yoktur³³.

Osmanlıların çıkan altın madeninden dolayı önem verdiği Bozkır'a Mevlevîler de değer verdi. Yöre, yeraltı kaynaklarının yanı sıra yerüstü kaynakları bakımından da zengindir. Özellikle Suğla Gölü ve çevresi büyük bir gelir kaynağıdır. O dönem de vakıfların bolluğu da ilçeyi cazip hale getirdi. Bozkır gelir kaynakları bakımından olduğu gibi ; insanların mertliği, yiğitliği ve cesurluğuyla da ünlüdür. Çünkü Bozkırlılar vatanına, milletine, dinine ve devletine bağlıdırlar. Tüm Osmanlı padişahlarının otağlarının koruyuculuğunu yapan Bozkırlılardan, talihin yüzüne gülmediği Merzifonlu Kara Mustafa Paşa , 2. Viyana savaşına onaltı bin yiğit Bozkırlıyı götürdü . On bini şehit olan bu yiğit insanlardan altı bini İstanbul'da zorunlu iskana tabi tutuldu. O Bozkırlılar ki

³² Osmanlı dönemi tarikat veya cemaatlerinin birbirleriyle veya merkezi hükümetle aralarında meydana gelen küçük problemler geçici olmuş; hiçbir zaman devlete, millete, merkezî hükümet ile maneviyata; hakaret, bölücülük, yıkıcılık, ayrımcılık ve düşmanca tavır seviyesinde olmamış, kırıncılıkları geçince, ülkenin birlik ve beraberliği için menfi çalışmalarını daha da aktif hale getirmişlerdir.

³³ Gölpınarlı;a.g.e;S.322.

bugün İstanbulluların ahlâkî ve ticarî hayatında gurur kaynağı oldular. Ve tarih Bozkırlıları “Suyu sert, insanı mert” diye yazdı.

Sultan 4. Murad döneminin Mevlevî postnişini Ebubekir Çelebî; 4.Murad’ dan ricayla aldığı hattı hümayunla Suğla Gölü ve civarındaki vakıfların gelirlerine sahip oldu.

1918 Hürriyet ve İtilafçıların sözünün geçtiği yıllarda Nakşîlik müessesesinin Orta Anadolu şeyhlerinin Bozkırlı olmasından dolayı, Nakşîler yörede söz sahibi olmaya başladılar. Söz konusu dönemde; Merkezî hükümet yanlısı gibi görünen Nakşîlerle her zaman devletin yanında olan Mevlevîler arasındaki nüfuz mücadelesini, Nakşîler kazandı. Ancak bu arada Refet Bele’nin Konya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti’ni kurdurmasıyla; Bozkırda da adı geçen cemiyetin bir şubesi açıldı.

1. Dünya savaşında 493 kişiyi muhtelif cephelerde şehit vererek³⁴, ülke kazaları içinde başı çeken Bozkırlıları, kargaşa döneminde isyana teşvik ederek bugün yöre halkına “isyancı” damgasını vurduran Nakşîler; Biz “Padişah için yaptık ” diye dursunlar Mevlevîler yine aynı olayda merkezî hükümete olan bağlılıklarını saraya mektup yazarak gösterdiler. Postnişin Abdülhalim Çelebî’nin Mevlânâ Müze Arşivi’ndeki mektubunda:

Dergâh-ı Mevlânâ
Postnişinliği

Sertabib Hazreti Şehriyari ve Saltanat-ı Aliyyesiyle hakipayi merahim-i ihtiva hazreti tacdâr-ı azamiyye Cenab-ı Hak ve feyyaz-ı mutlak hazretleri veliyyünnimet-i bi-minnetimiz Padişah-ı adalet penâh efendimiz hazretlerinin ömrü afiyet cihan-kıymet hazret-i şehriyarlarını

³⁴ bkz. Milli Savunma Başkanlığı Arşiv. Müd. “Şehitlerimiz Serisi”

mervâd ve taht-ı ali-i hümayunlarında erike pîrâ-yı şanu şevket buyursun.
Amin .

Konya ve tevâbî-î afakında saye-i hümayunlarında şimdiye kadar hüsn-i amizesin ve defâtırı tam mevcut olup yalnız bu günlerde muzafat-ı vilayetten Bozkır kazası ve tevabundan Avdan, Hocaköyü ve Dereköyü gibi birkaç karye ahaliyle merkez vilayet kuvve-i milliyesi arasında bazı gün adem-i itilâf sebebiyle bir fesad vukua gelmiş ve tarafeynin yekdiğerine teşhîr ve irae-î silah eylemesi beynel havas ve avam şayi bulunmuş olmasıyla ıraka-i hunî ve hederi demde muvahhidin meyanında vukuu muvafık-ı merhamet ve ra'fet-i hümayunları olamayacağı ve böylece hâlât-ı nabecaya meydan verdirilmemesi öteden beri şeref telâkki eylediğim ferman ve iradat-ı mülükânelerinden bazısıyla bu babda vücuhu ve eşrafı belde ile bir müzakerenin akti ve münâsip zevattan bir heyet-i nasihanın izam-ı lâyh-i hatrı fakîrânem olup derhal dairei hükümeti seniyelerinde cemiyet-i mezkure akd ve bir heyet-i nasiha tertip ettirilerek taraf-ı fakir çâkeranemden de Sertarik Dede Efendi çâkerleri izam kılınmış ve Avdan ve bazı karyeler ahali-i sadıkayı kulları icra edilen vasaya ve nesayih neticesinde iskat ve evamir-i seniyye-i hükümet isgaya müsaid bir hale irca-ı ve ifrağı ve hâttâ nedamet-i kat'iyye ibrazına muvaffak olunabilmiş ise de Hocaköyü ve Dereköyü karyeleri halkından bir kısmının anûdâta muamelede devam etmekte oldukları ve fakat kolay ve nesayih münâsebet ile bunlardan da dahili dairei sükûnet ve izharı nedamet edecek ümidi kavi vevasıkında bulunduğumu arz ile bu vesile ile dahi muvazı bulunduğum duayı umumiyeti Hazret-i Şehinşahlarında huzuru lamığ münevver Cenab-ı pîr-i deskirde tekrar ve tezkâr ile tezyini lisan-ı sadakat ve te'yid-i bünyanı ubudiyete mücaseret eylerim. Ol babta ve kâtibeyi ahvalde emru ferman şevketli muhabbetlü padişahımız veliniğmetimiz biminnetimiz efendimiz hazretlerinindir.

1. Teşrinisani 1335 dai-i kadim essadık Hazreti şehriyarları... yazılıdır³⁵.

2- SONUÇ

Yukarıdaki mektubun etraflıca değerlendirilmesi ilgili tarihçilere ait olup bugün ülkemizde; din adına bölücülük yapanlar, Türk insanını yetmişüç fırkaya ayırarak cirit ata dursunlar; bu yönde Mevlevîlerin çalışmalarının takdire şayan olduğu ortadadır.

Sayın Dokuzuncu Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel; “Türkiye’nin bölünmüşlüğü söz konusu olamaz. Bu, hangi istikametten gelirse gelsin, ister “Vilâyât-ı Sitte’de Ermeni Devleti kuracağız” desinler, isterse “Güneydoğu Anadolu’da Kürt Devleti kuracağız.” desinler; netice itibariyle Türkiye’nin postu üzerinde tepinmektir o”³⁶ diye ne güzel söylemiş değil mi?

³⁵ Mevlânâ Müze Arşivi ; Dosya No: 107.

³⁶ Süleyman Demirel;Tarih ve Medeniyet Dergisi;Sayı:1;S.5.

